

Nader onderzoek
Vleermuizen en gierzwaluwen

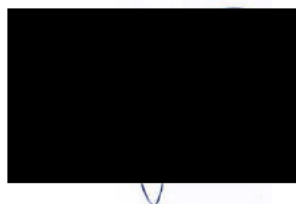
N2016.059- Nader onderzoek
vleermuizen en gierzwaluwen
Gouwsluisseweg 2 e.o.
te Alphen aan den Rijn

EcoTierra- ecologisch
adviesbureau

Gouwsluisweg 2 e.o. te Alphen aan den Rijn

- Nader onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet -

Opdrachtgever	Gouwsluis aan de Rijn BV Emmalaan 33 3581 HP Utrecht
Contactpersoon	De heer M. Spelt
Data veldbezoeken	Diverse data 2016
Uitvoerend ecooloog	W. van Esch (Eco-Niche)
Kenmerk rapport	N2016.059- Nader onderzoek vleermuizen en gierzwaluw Gouwsluisweg 2 e.o. te Alphen aan den Rijn
Datum rapport	29 september 2016
Auteur	ing. J.M. de Wever
Paraaf	

EcoTierra-ecologisch adviesbureau
Margijnenenk 12
7415 JZ Deventer

www.ecotierra.nl
info@ecotierra.nl
(0570)597418

→ Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden Verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	5
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	6
1.5 WET NATUURBESCHERMING	6
2 ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 DESKRESEARCH	7
2.2 VELDBEZOeken	7
3 SITUATIEBESCHRIJVING	9
3.1 HUIDIGE SITUATIE	9
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN INGRENEN	10
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	11
4.1 BEVINDINGEN DESKRESEARCH	11
4.2 BEVINDINGEN VELDBEZOeken	11
5 EFFECTENBEOORDELING	13
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	13
5.2 GIERZWALUW	14
ER ZIJN DERHALVE GEEN NEGATIEVE EFFECTEN TE VERWACHTEN AANGAANDE DEZE SOORT.	14
5.3 ALGEMENE ZORGPLICHT	14
5.4 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	14
6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES	15
6.1 CONCLUSIE	15
6.2 VRIJBLIJVEND ADVIES	15

BIJLAGEN

1. Veldwaarnemingen;
2. Wettelijk kader;
3. Korte beschrijving ecologie vleermuizen;
4. Factsheet gierzwaluw (Vogelbescherming Nederland);
5. Literatuurlijst.

SAMENVATTING

In opdracht van Gouwsluis aan de Rijn BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Gouwsluisseweg 2 en in de directe omgeving een nader onderzoek naar vleermuizen en de gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Flora- en Faunawet.

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Alphen aan den Rijn en betreft diverse opstallen. Huisnummer 10 is nog bewoond en ingesloten door de twee andere, zeer vervallen, woningen.

De initiatiefnemer is voornemens de bestaande gebouwen te amoveren ten behoeve van nieuwbouw.

De aanleiding voor het uitvoeren van het onderhavige onderzoek is de conclusie weergegeven in de rapportage 'Quickscan flora en fauna Gouwsluisseweg 2 e.o. te Alphen aan den Rijn', EcoTierra- ecologisch adviesbureau, mei 2016.

In deze rapportage wordt een nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluwen aanbevolen. Mogelijk gaan er door de beoogde ingrepen vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen/ nesten (zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet) verloren.

Verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen en aantasting van significante vliegroutes en foerageergebieden zijn niet te verwachten.

Onderhavig onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2016 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Conclusie	
Vleermuizen	Vaste verblijfs- of voortplantingsplaats Er zijn geen vaste verblijfs- of voortplantingsplaatsen aangetoond binnen het plangebied. → Nabij is een paarverblijf van een ruige dwergvleermuis aanwezig.
	Foerageergebied Het plangebied betreft geen significant foerageergebied.
	Vliegroutes Er zijn geen significante vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.
Gierzwaluw	Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van de gierzwaluw vastgesteld. In de lucht zijn meerdere exemplaren waargenomen. Het plangebied betreft geen essentieel onderdeel van het functionele leefgebied van deze exemplaren.
Flora- en faunawet	Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande de gewenste ingrepen. → Er hoeft geen ontheffing Flora- en faunawet artikel 75 te worden aangevraagd; → Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

1 INLEIDING

In opdracht van Gouwsluis aan de Rijn BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Gouwsluisseweg 2 en in de directe omgeving een nader onderzoek naar vleermuizen en de gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Flora- en Faunawet.

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor het uitvoeren van het onderhavige onderzoek is de conclusie weergegeven in de rapportage 'Quickscan flora en fauna Gouwsluisseweg 2 e.o. te Alphen aan den Rijn', EcoTierra- ecologisch adviesbureau, mei 2016.

In deze rapportage wordt een nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluwen aanbevolen. Mogelijk gaan er door de beoogde ingrepen vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen/ nesten (zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet) verloren.

Verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen en aantasting van significante vliegroutes en foerageergebieden zijn niet te verwachten.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de flora- en faunawet tot gevolg hebben aangaande vleermuizen en gierzwaluwen.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er in de opstallen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw aanwezig?
- welke functie(s) heeft deze opstal voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- zijn er significante vliegroutes en/of foerageergebieden in of nabij het plangebied aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

Het onderzoek is onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol, maart 2013, dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdierverseniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN).

Tevens zijn de onderzoeksmethodes zoals beschreven in de soortenstandaarden van de RVO (soortenstandaard Gierzwaluw en Gewone en ruige dwergvleermuis, versie 2.0 december 2014) gehanteerd.

Door het hanteren van het vleermuizenprotocol, soortenstandaarden en overige goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag in principe worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Hierbij geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen hebben opgetreden en dat de wetgeving gelijk is gebleven. **Bij onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels) geldt in principe dat onderzoeksgegevens maximaal 3 jaar oud mogen zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recentere zijn.** (bron: ministerie van Economische Zaken).

1.5 Wet natuurbescherming

De Flora- en faunawet zal binnenkort overgaan in de nieuwe Wet natuurbescherming (Wnb). Zover nu bekend zal deze wet op 1 januari 2017 in werking treden. Deze datum kan echter nog veranderen.

De nieuwe wet dient ter vervanging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet en heeft als doel te komen tot één integrale en vereenvoudigde regeling van de natuurbescherming. Hierbij is de Europese regelgeving als uitgangspunt genomen.

Aangaande vogels is nog niet bekend of er, zoals in de huidige situatie, ook onderscheid gemaakt gaat worden tussen jaarrond en niet- jaarrond beschermde nesten. Tevens zal nog duidelijk moeten worden wat de precieze consequenties zijn van de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten of strikt beschermde soorten.

Op het moment van onderhavig schrijven zal door de nog heersende onduidelijkheid alleen getoetst worden aan de Flora- en faunawet.

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een deskresearch plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen 2016 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd door het ecologische bureau Eco-Niche. Dit bureau heeft ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar de onderzochte soorten.

2.1 Deskresearch

Als basis dient de aangeleverde informatie van de opdrachtgever. Tevens zijn, indien nodig geacht, beschikbare (digitale) verspreidingsatlassen en overige bronnen geraadpleegd.

2.2 Veldbezoeken

Er zijn voor de verschillende soorten verschillende onderzoeksmethodes gebruikt.

Vleermuizen

Tijdens de schemeronderzoeken is met behulp van een batdetector, verrekijker, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen.

Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht (voor invallen schemer) en onderzoeken tijdens de schemeruren.

Tijdens de visuele inspectie worden opstallen en de toegankelijke gaten onderzocht op sporen die kunnen duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied en de aanwezige opstallen.

Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasonische geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen.

Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten.

In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden.

Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag.

Als richtlijn wordt het 'Vleermuizenprotocol, maart 2013 gehanteerd, opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Dit betekent dat het onderzoeksgebied minimaal vier maal tijdens schemer onderzocht dient te worden, zowel in de avond- als ochtenduren.

De onderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

De avondonderzoeken zijn gestart voor de schemerival en tot circa 2 uur na zonsondergang uitgevoerd. De ochtendonderzoeken zijn ongeveer gestart twee uur voor zonsopgang. De onderzoeken in het kader van de paarverblijven zijn tot dieper in de nacht uitgevoerd.

Datum	Avond/ ochtend	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
04-06-2016 07-07-2016	Avond Ochtend	Zomer- en kraamverblijf Foerageergebied/ vliegroute	21°C, droog, 1 Bft, licht bewolkt 12°C, droog, 2 Bft, helder
26-08-2016 16-09-2016	Avond Avond	Paar- en winterverblijf (zomerverblijf) Foerageergebied/ vliegroute	22°C, droog, 1-2 Bft, helder 17°C, droog, 1-2 Bft, half bewolkt

Gierzwaluw

Het onderzoek naar de gierzwaluw is uitgevoerd zoals beschreven in de soortenstandaard gierzwaluw van de RVO (versie 2.0 december 2014). Deze soortenstandaard schrijft drie onderzoeken in de periode 1 juni- 15 juli voor.

In de avonduren (vanaf circa 20.00/ 20.30 uur tot een half uur na zonsondergang) is gelet op exemplaren die terugkeerden naar hun nest of zogenaamd aan het “bouncen” waren (mogelijk nest).

Datum	Tijdstip	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
04-06-2016 24-06-2016 06-07-2016	Avond Avond Avond	Nestlocatie	23°C, droog, 2 Bft, licht bewolkt 19°C, droog, 1 Bft, helder 17°C, droog, 1 Bft, helder

3 SITUATIEBESCHRIJVING

In dit hoofdstuk worden het plangebied en de ingrepen kort beschreven.

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Alphen aan den Rijn en betreft diverse opstallen. Huisnummer 10 is nog bewoond en ingesloten door de twee andere, zeer vervallen, woningen. Deze woningen zijn uit veiligheid dan ook geheel dichtgetimmerd.

Afbeelding 1: Situering plangebied. (bron: www.zuid-holland.nl).

De directe omgeving bestaat uit bebouwing van Alphen aan den Rijn. Langs de noord- en oostzijde van het plangebied loopt de Oude Rijn.

Foto's: Indrukken plangebied.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De aanleiding voor onderhavig onderzoek is de gewenste nieuwbouw van diverse woningen met bijbehorende tuinen op de locatie. In dit kader zullen de aanwezige opstallen worden geamoveerd en groenstructuren worden geroid.

Afbeelding 2: Gewenste toekomstige situatie (bron: Verenigde Bedrijven Krol B.V.).

De bovenstaande ingrepen vallen binnen de Flora- en faunawet onder het belang j; de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van het nadere onderzoek besproken, allereerst de bevindingen van de deskresearch en vervolgens de bevindingen van de veldbezoeken.

4.1 Bevindingen deskresearch

Volgens de geraadpleegde bronnen komen er verschillende soorten vleermuizen voor in de omgeving van het plangebied, waaronder de gewone, kleine en ruige dwergvleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, meervleermuis en de baardvleermuis.

Er zijn geen waarnemingen gevonden van vaste verblijfplaatsen in het plangebied zelf.

De gierzwaluw is waargenomen in de omgeving, maar er zijn geen waarnemingen van nesten binnen het daadwerkelijke plangebied gevonden tijdens het bronnenonderzoek.

4.2 Bevindingen veldbezoeken

Bijlage 1 geeft de bevindingen op kaart weer.

Vleermuizen

Vaste verblijfplaatsen

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen. Er zijn geen in- of uitvliegende exemplaren of uitwerpselen aangetroffen.

Enkele foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen arriveerden tijdens de zomeronderzoeken pas erg laat in het plangebied of verlieten het plangebied ruim voor zonsondergang. Tijdens de laatste twee onderzoeken arriveerde de exemplaren pas geruime tijd na zondondergang. Dit is een indicatie dat de verblijfplaatsen van deze exemplaren niet binnen het plangebied aanwezig zijn.

Er is kortstondig een baltsvlucht van de gewone dwergvleermuis. Er zijn echter geen aanwijzingen dat de gewone dwergvleermuis een paarverblijf heeft binnen het plangebied, daarvoor was de waarneming te onduidelijk en te kort voor. In een tegenoverliggende woning is wel een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aangetroffen. Deze soort roept, in tegenstelling tot de gewone dwergvleermuis, vanuit zijn paarverblijf. Op basis van de onderzoeksgegevens en de staat van onderhoud waarin de gebouwen verkeren worden winterverblijven niet verwacht.

Foerageerplekken

Tijdens de onderzoeken zijn foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen waargenomen. Het aantal foeragerende exemplaren wisselde per avond en tijdstip. Het aantal foeragerende exemplaren was echter altijd beperkt tot enkele. Met name de groene delen en aangrenzende tuinen werden door de exemplaren gebruikt.

Vaste vliegroutes

Duidelijke vliegroutes zijn niet vastgesteld tijdens het onderzoek. Het plangebied is grotendeels verhard en bebouwd, lijnvormige groenstructuren zijn niet aanwezig. Vleermuizen gebruiken in een stad ook wel gebouwen en oevers om te oriënteren, maar er zijn geen duidelijke (migratie)routes vastgesteld.

Gierzwaluw

Er zijn tijdens de uitgevoerde onderzoeken geen nesten aangetroffen. De soort is wel foeragerend waargenomen.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Flora- en faunawet is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang treft dat bij het wegvallen van deze functie ook verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren. Ten slotte wordt beoordeeld of eventuele vliegroutes zodanig worden aangetast dat de functionaliteit van vaste verblijfplaatsen verloren gaat.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat de soortgroep vermeld staat op de zogenaamde Tabel 3.

Vaste verblijfplaatsen

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen, zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet, vastgesteld in de te amoveren opstallen. De voorgenomen sloop zal derhalve geen overtreding van de flora- en faunawet tot gevolg hebben.

Het waargenomen paarverblijf van de ruige dwergvleermuis valt buiten het plangebied en zal derhalve niet worden aangetast in het kader van het project.

Foerageerplekken

Foerageerplekken zijn alleen beschermd bij de Flora- en faunawet wanneer ze significant zijn voor het functionele leefgebied van de aanwezige vleermuizen. Hiermee wordt onder andere bedoeld dat bij vernietiging van desbetreffende foerageergebied de vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen ook niet mee zullen functioneren doordat de vleermuis vertrekt naar een andere locatie.

Er wordt gefoerageerd binnen en nabij het plangebied door de gewone en ruige dwergvleermuis. Gezien het beperkte aantal vleermuizen dat gebruik maakt van het plangebied en het bebouwde en verharde en bebouwde karakter van dat plangebied betreft het terrein geen significant foerageergebied. De vleermuizen foerageren met name bij de groenstructuren in de omgeving. De verwachting is dat er in de nieuwe situatie meer groen aanwezig zal zijn in de vorm van tuinen waardoor er ook meer gefoerageerd kan gaan worden door vleermuizen. Er zal door de uitvoering van de ingreep geen overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvinden aangaande deze functie.

Vaste vliegroutes

Vliegroutes zijn alleen beschermd bij de Flora- en faunawet wanneer ze significant zijn voor het functionele leefgebied van de aanwezige vleermuizen. Hiermee wordt onder andere bedoeld dat bij vernietiging van de vliegroutes de vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen ook niet mee zullen functioneren doordat de vleermuis er niet meer naar toe- of vandaan kan komen.

Er zijn geen significante vaste vliegroutes vastgesteld binnen het plangebied.

Voor deze functie worden derhalve geen negatieve effecten verwacht.

5.2 Gierzwaluw

De gierzwaluw (*Apus apus*) is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en Faunawet. Hij staat ook vermeld in de Vogelrichtlijn. De nesten van gierzwaluwen zijn het gehele jaar beschermd en vallen onder categorie 2 van vogelnesten (RVO, 2009): “nesten van deze semi-koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

De(fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar”. De gierzwaluw staat niet vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004) (bron: Soortenstandaard Gierzwaluw, RVO, versie 2.0, december 2014).

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw aanwezig binnen het plangebied. Tevens maakt het plangebied geen significant onderdeel uit van het functionele leefgebied van de waargenomen exemplaren.

Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soort.

5.3 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten.

De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode).

Tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden dient er zeker rekening te worden gehouden met broedende vogels. Ook dient verstoring van vleermuizen door licht te worden voorkomen tijdens de werkzaamheden.

5.4 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar (meer) aanwezig is (in onderhavige situatie met name een vleermuis omdat deze een verborgen leven leiden). Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden (rondom) direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES

6.1 Conclusie

Hieronder is de conclusie opgenomen. Ter onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf te worden geraadpleegd.

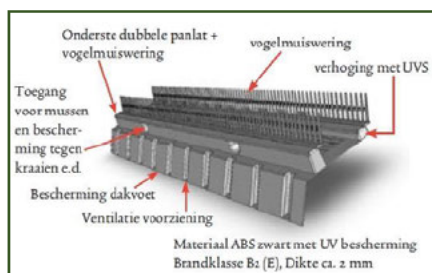
Conclusie	
Vleermuizen	Vaste verblijfs- of voortplantingsplaats Er zijn geen vaste verblijfs- of voortplantingsplaatsen aangetoond binnen het plangebied. → Nabij is een paarverblijf van een ruige dwergvleermuis aanwezig.
	Foerageergebied Het plangebied betreft geen significant foerageergebied.
	Vliegroutes Er zijn geen vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.
Gierzwaluw	Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van de gierzwaluw vastgesteld. In de lucht zijn meerdere exemplaren waargenomen. Het plangebied betreft geen essentieel onderdeel van het functionele leefgebied van deze exemplaren.
Flora- en faunawet	Op basis van de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande de gewenste ingrepen. → Er hoeft geen ontheffing Flora- en faunawet artikel 75 te worden aangevraagd; → Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

6.2 Vrijblijvend advies

Bij de nieuwbouw kan rekening worden gehouden met huismussen door zogenaamde vogelvides (o.a. te vinden op monier.nl), of een dergelijke constructie toe te passen, in plaats van vogelschroot.

Tevens kunnen speciale nestkasten voor de huismus, gierzwaluw en vleermuis worden ingebouwd of worden aangebracht.

Over dit zogenaamde natuur-inclusief bouwen is tegenwoordig veel te vinden op internet.

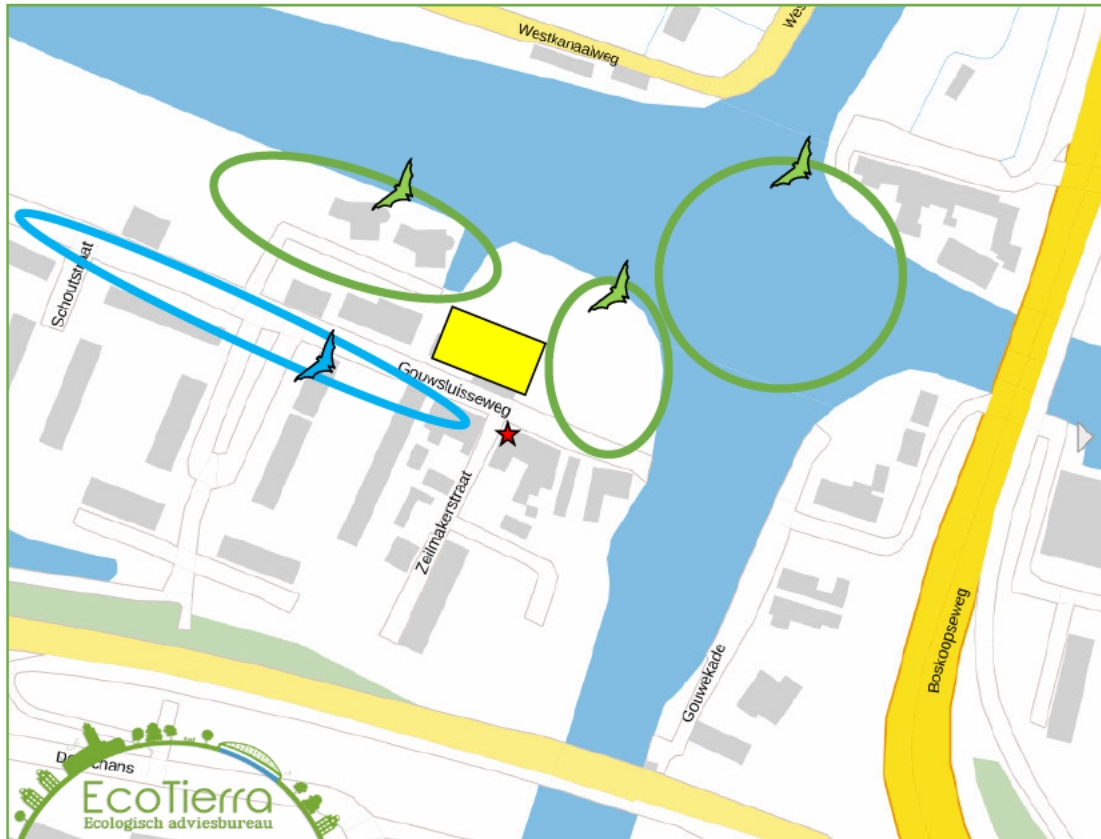

Foto's: Voorbeelden vogelvide en speciale (inbouw)nestkasten kasten huismus (bron: Vivara).

Foto's: Voorbeelden vogelvide en speciale (inbouw)nestkasten kasten: gierzwaluw en vleermuis (Bron: Vivara).

BIJLAGE 1
VELDWAARNEMINGEN

- Plangebied
- Paarverblijf ruige dwergvleermuis
- Baltsvlucht (kortstondig) gewone dwergvleermuis
- Vastgesteld foerageergebied gewone en ruige dwergvleermuis

BIJLAGE 2

WETTELIJK KADER

Hieronder wordt het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven aangaande vleermuizen.

1 Flora- en faunawet

De bescherming van planten- en diersoorten is geregeld in de Flora- en faunawet. Deze wet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht.

Het uitgangspunt van de Flora- en faunawet is 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat alles wat schadelijk is voor bedreigde soorten verboden is. Van het verbod ('nee') kan alleen onder bepaalde voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen die voor alle planten en dieren geldt. Naast de zorgplicht bevat de wet ook een aantal verbodsbepalingen die ervoor zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten.

1.1 Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

1.2 Verbodsbepalingen

- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

1.3 Algemene maatregelen van Bestuur (AMvB)

De 'AMvB art.75' van de Flora- en faunawet is in februari 2005 in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke soorten tijdens specifieke activiteiten geregeld. De Flora- en faunawet is middels deze AMvB vereenvoudigd doordat bij bijvoorbeeld ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer voor de meest algemene soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

De beschermde soorten worden ingedeeld in drie categorieën (tabellen). Vleermuizen vallen onder Tabel 3.

Tabel 3: Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten en in AMvB aanvullend aangewezen soorten (bijlage 1) (strikt beschermd):

Voor soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de bijlage 1 soorten geldt het zwaarste beschermingsregime. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- sprake is van een in of bij de wet genoemd belang;
- geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Voor bijlage IV-soorten geldt eveneens dat er sprake moet zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang.

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

1.4 Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dieren en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Op grond van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Flora- en faunawet wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden in verband met het verstoren van een vaste verblijfplaats.

1.5 Jaarrond beschermde nesten

De gierzwaluw en de huismus zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen.

In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de gierzwaluw vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

BIJLAGE 3

KORTE BESCHRIJVING ECOLOGIE VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap. Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Afbeelding 2: Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwenbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 4

FACTSHEET GIERZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Voedsel

- Vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen.
- In de regel zoeken gierzwaluwen hun voedsel in een straal van 8 km rond de nestplaats.

Nestgelegenheid

- Spleten en gaten in gebouwen, vooral onder daken met dakpannen.
- Komvormig nestje bekleed met onder meer haren, veertjes, sprietjes, zaadpluis en speeksel. Soms geen nestmateriaal.

Broedseizoen

- Van mei tot juli, 1 legsel.
- 2 tot 3 witte eieren.
- Broedduur ongeveer 20 dagen.
- Jongen vliegen na 40 tot 42 dagen uit.

Bijzonderheden

- Gierzwaluwen kunnen wel 20 jaar oud worden.
- Gierzwaluwen bereiken vliegsnelheden tot wel 120 km/uur.
- Tegen de avond verzamelen gierzwaluwen die geen nest hebben zich in groepen en stijgen dan tot een hoogte van drie tot vijf kilometer. Ze laten zich in een soort halfslaap meevoeren op thermiek en cirkelen langzaam naar beneden.
- Op geschikte nestplaatsen komen ze elk jaar terug.
- Nestplaatsen van gierzwaluwen zijn het jaar rond beschermd.

De ideale gierzwaluwomgeving

- De gierzwaluw brengt het grootste deel van zijn leven door in de lucht. Het leefgebied 'aan de grond' is daarom van minder belang dan de hoeveelheid voedsel in de lucht.
- De gierzwaluw is alleen in het broedgebied tijdens het korte broedseizoen.
- In ons land zijn gierzwaluwen voor hun nest volledig afhankelijk van ruimtes in gebouwen. Door sloop en renovatie van oude gebouwen en wijken gaat veel broedgelegenheid verloren.

De helpende hand

- Het bieden van nestgelegenheid is de belangrijkste maatregel om gierzwaluwen te helpen.
- Voorzie bij nieuwbouw of renovatie standaard in nestgelegenheid: nestpannen en/of neststenen.
- Plaats nestpannen en neststenen in groepjes. Gierzwaluwen nestelen meestal in kolonies. Plaats de neststenen bij voorkeur op een hoek of langs de kopse kant van een gebouw op het noorden of oosten.
- De ontdekking van nieuwe nestplaatsen kan worden versneld door het geluid van de gierzwaluw af te spelen. Als eenmaal één nest bezet is, is de kans groot dat de andere ook worden ontdekt door soortgenoten.
- Neem contact op met een Stadsvogeladviseur van Vogelbescherming Nederland voor wijkgerichte maatregelen.

Meer informatie

www.gierzwaluwbescherming.nl

Boek: Bouwprojecten & Gierzwaluwen in Amersfoort (Marjo van der Lelie, gbn@hccnet.nl).

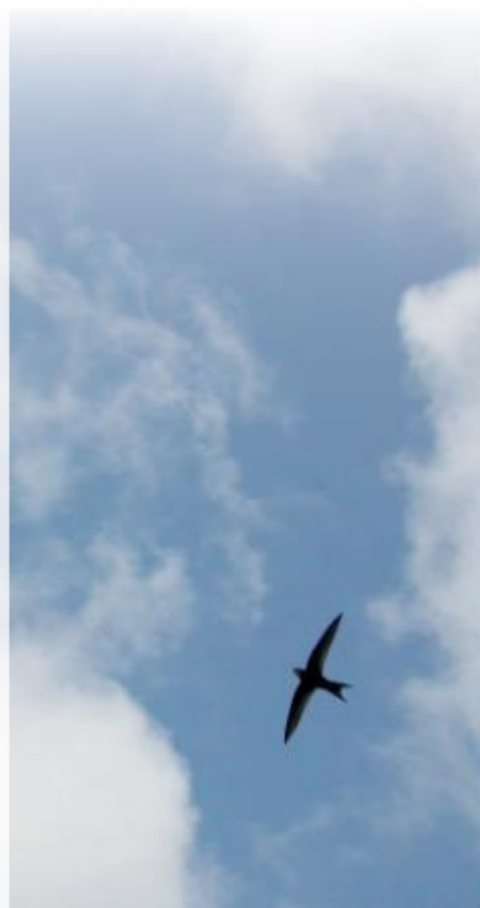
Brochure: Meer vogels in de tuin (Vogelbescherming Nederland).

Boek: Stadsvogels. Bouwen, beleven, beschermen (Tirion).

FOTO: GIERZWALUWBESCHERMING

Gierzwaluw

BIJLAGE 5

LITERATUURLIJST

- Broekhuizen S, e.a.**, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992
- Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem 2008
- Dienst Regelingen, Ministerie van Economische zaken**; Diverse soortenstandaarden: vleermuizen
- Limpens H, K. Mostert, W. Bongers**, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997
- Limpens H e.a.**, Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004
- Limpens H, e.a**, Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003
- Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee**, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986
- Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdierverseniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN)**, Vleermuizenprotocol
- Schober, W. & E. Grimmberger**, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001
- Twisk P, e.a.** Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdierverseniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009

Internet

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdierverseniging.nl

Soortenstandaarden RVO, versies 2.0, December 2014:

Gierzwaluw
Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis